

Barnehagens fagområder

Progresjonsplaner

I rammeplanen er det 7 fagområder som gjenspeiler områdene som har interesser og egenverdi for barn i barnehagealder. Vi har laget progresjonsplan for hvert området som skal beskrive hva barnegruppene har fokus på i ulike alderstrinn. Denne skal ikke gjelde som absolutt når det gjelder enkelte barn og det er viktig å huske på at den ikke gjelder det enkelte barn. Barn skal oppleve mestring og ha noe å strekke seg etter ut ifra eget ståsted.

Hvordan den praktiske gjennomføringen blir utført er det alltid tatt hensyn til hvordan barnets modningsnivå er, vi tilrettelegger og tilpasser aktiviteter i forhold til dette. Personalet skal kartlegge hvert enkelt barn sin utvikling og tilpasser planer etter enkelt individ men også barnegruppen som hel het.

Kommunikasjon, språk og tekst

Kommunikasjon kan foregå nonverbalt og verbalt. De yngste barna bruker for det meste det nonverbale og kommuniserer igjennom kroppsholdning, mimikk og andre følelsesmessige uttrykk. Vi ønsker å stimulere barnas verbale uttrykksformer, vi oppfordrer og utfordrer barna til å sette ord på tanker og følelser, vi hjelper og støtter barna igjennom sine uttrykksformer. Barnas meninger og følelser skal tas hensyn til.

For å stimulere barnas utvikling bruker personalet språket aktivt i alle samhandlingsformer sammen med barna.

Progresjonsplan for:	Mål:	Metode:
1 – 2 åringene Prosessmål: Barna skal få oppleve ett rikt språkmiljø, både verbalt og nonverbalt.	<ul style="list-style-type: none">- Barna skal få utforske og utvikle sin språkforståelse, språk kompetanse og ett mangfold av kommunikasjonsformer- Barna skal få innblikk i ulik litteratur og bli glad i bøker- Barna skal få bruke det verbale språket til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter- Hverdagssamtalen skal ha stort fokus- Voksne skal delta og være språkmodeller i leken til barna	<ul style="list-style-type: none">- Lese bøker, se på bilder, objekter, benevne ulike hendelser- Leke, improvisere og eksperimentere med rim, rytme, lyder og ord.- Fortelle eventyr og historier, synger sanger, rim og regler, bruke bildebøker og la barna bruke aktiv deltakelse- Sette ord på handlinger sammen med barna i hverdagssituasjoner, lek og aktiviteter- Egenledelse i lek og læring

		<ul style="list-style-type: none"> - De voksne er bevisste språklige rollemodeller
<p>3 - 4 åringene</p> <p>Prosessmål: Hjelpe barna til å bruke språket for å uttrykke følelser. Gi barna glede av å ta del i lesestunder.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna bruker språket for å være i kontakt med andre, i lek og i problemløsnings konflikter. - Videreutvikle sin begrepsforståelse og bruke variert ordforråd. - Bli bevisste på rytme og lyder i språket. - Oppleve spenning, glede i høytlesning, fortelling, sang og samtale 	<ul style="list-style-type: none"> - Egenledelse i lek og læring, få verbal støtte i lek - Lese bøker og synge - Leke med språket igjennom rim og regler. - Jobbe med det visuelle igjennom bilder, figurer og konkreter - Skape ulike uttrykk i språk og relasjoner med barna, trekke paralleller - Språkgrupper for de barna som trenger ekstra støtte - Bruke språket til å uttrykke følelser, løse konflikter og skape relasjoner i hverdagen
<p>5 – 6 åringene</p> <p>Prosessmål: Hjelpe barna til å bruke språket for å uttrykke følelser. Lære barna å lytte til lyder og rytme i språket.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna lytter til rytme og lyder i språket - Bli fortrolig med symboler som tall og bokstaver - Utforske og gjøre erfaringer med skriftspråsuttrykk som lekeskrift, tegning og bokstaver - Gjennom lese og skriveaktiviteter - Møte ett mangfold av eventyr, fortellinger og andre uttrykksformer - Uttrykke følelser, tanker, meninger, erfaringer og utfordres til å dele dette med andre 	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få leke, improvisere og eksperimentere med rim, regler, rytme og ordlyder - Lek med tall og bokstaver med en lekende tilnærming, ha tall og bokstaver synlig på basen - De skal få erfare skriftspråket med skriveaktiviteter. Øve på blyantgrep, øve på å skrive eget navn. - Språkgrupper for de barna som trenger ekstra støtte - Legge til rette for et rikt språkstimulerende miljø, hvor det er bøker lett tilgjengelig, fortellinger og eventyr skal de voksne bruke aktivt sammen med barna. - De voksne skal møte barn på følelser – TIK og sette ord på følelsesuttrykk - De voksne skal veilede og være tilstede for barn i de ulike situasjonene. Bruke språket aktivt til å snakke om og kjenne igjen følelser og begreper knyttet til dette

Kropp, bevegelse, mat og helse

Hos oss skal barna ha en aktiv hverdag som innebærer fysisk utfoldelse, turer og roligere former for lek. Gjennom ukentlige turopplevelser får barna prøve seg i ulendt terreng, klatre i trær, møte ett rikt dyreliv og utfolde seg i kroppslig lek. Vi vil sikre progresjon i utviklingen hos det enkelte barn og vil være tilpasset barnets alder og utviklingsnivå.

Barna må også få rom for ro og hvile. De yngste barna er dette en naturlig del av hverdagen for de som sover på dagen. De eldre barna kan også ha behov for rolige stunder i hektiske hverdager eller ett fang å krype opp i for å lade litt. Rolige stunder med høytlesing, rolige aktiviteter, mindre grupper og hvilestunder er virkemidler vi bruk for å sikre at alle barn får nok ro og hvile.

Mat og kosthold er en viktig del av barns helse. De har behov for næringsrik mat og vi jobber bevisst med dette. Vi tilbyr barna regelmessige måltid og de får tilbud om frukt og grønnsaker. FUS barnehagene har ett fokusområdet som heter: SmartMat som har fokus på at maten som barna spiser er «byggesteiner» for kroppen.

Progresjonsplan for:	Mål:	Metode:
1 – 2 åringene Prosessmål: Gi barna positiv selvoppfatning gjennom kroppsbeherskelse. Grunnleggende motoriske ferdigheter Gi barna gode erfaringer med allsidige bevegelser og utfordringer.	<ul style="list-style-type: none">- Få en positiv selvoppfatning gjennom kroppslig mestring- Oppleve trivsel og glede ved allsidige bevegelseserfaringer, både ute og inne og året rundt.- Barna skal få ulike smaksopplevelser og lære å tørre å smake på ny mat- Bli kjent med egne og andres følelser- Få kjennskap til menneskekroppen og utvikle gode vaner for hygiene og ett variert kosthold	<ul style="list-style-type: none">- Begynnende bevegelse i ulendt terreng og underlag.- Tilrettelagte og varierte bevegelsesleker ute og inne, bruke bevegelsesanger- Gi positive tilbakemeldinger på barnas kroppslige mestring.- Gi barna matglede og nye smaksopplevelser- Lese, lære og synge om kroppen og sansene, lære om kroppen og «meg selv».- Venne uke
3 - 4 åringene Prosessmål: Gode erfaringer med friluftsliv og uteaktiviteter til ulike årstider. Utvikle glede ved å bruke naturen og ta vare på miljøet. Bidra til å skape respekt og forståelse for egen og andres kropp og at alle er forskjellige. Gi barna forståelse av gode matvaner og sunt kosthold	<ul style="list-style-type: none">- Varierte og allsidige bevegelser og utfordringer, koordinasjon og fysiske egenskaper- Videreutvikle grov og fin motorikk- Erfaringer med friluftsliv og livet ute i ulike årstider- Bli trygge på egen kropp, behov og følelser- Ha respekt for egen og andres kropp- Lære om hva som er greit og ikke greit å gjøre mot/med egen kropp-	<ul style="list-style-type: none">- Allsidige bevegelseserfaringer og utvidet kroppsbeherskelse gjennom å erfare aktiviteter som hinke, hoppe, balansere og rulle- Finmotoriske aktiviteter, perle, klipping- Lage bål, samle ved, lage mat ute- SmartMat- skape matglede- Musikk og bevegelse- Venneuke- Gå turer i skog og mark.

Kroppsbeherskelse		<ul style="list-style-type: none"> - Samtaler om følelser og kroppens behov for mat, søvn og andre primærbehov - Hygiene - Musikk og bevegelse - Mat fra andre kulturer, blant annet samisk mat. - Fokus på påkledning, det å klare å kle på seg selv. - Bli trygg på seg selv, få ett positivt selvbilde og at man har en betydning i fellesskapet. - Matlaging ute
<p>5 – 6 åringene</p> <p>Prosessmål: Gode erfaringer med friluftsliv og uteaktiviteter til ulike årstider. Utvikle glede ved å bruke naturen og ta vare på miljøet. Bidra til å skape respekt og forståelse for egen og andres kropp og at alle er forskjellige. Gi barna forståelse av gode matvaner og sunt kosthold Kroppsbeherskelse</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal utvikle forståelse og respekt for egen og andres kropp, og at vi alle er forskjellige - Bli trygg på egen kropp og få en positiv oppfatning av seg selv. - Barna skal få kunnskap om menneskekroppen og få forståelse av hvor viktig det er med gode vaner og et sunt kosthold. - Barna skal få innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og bærekraftig utvikling. - Barna skal oppleve mestring og trivsel med egen kropp - Videreutvikle motoriske ferdigheter 	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få lære betydningen av gode matvarer og være med å forberede måltid, lære om hva kroppen trenger av næring og betydningen av ett variert kosthold har. - Samtale og veiledning, bruke måltids situasjonen for å snakke om hva som er sunt/usunt. - Fremme ulikheter i gruppen og at ulikheter er en ressurs. - SmartMat – skape matglede - Venneuke - Hygiene - Mat fra andre kulturer, blant annet samisk mat. - Fokus på påkledning, det å klare å kle på seg selv. - Bli trygg på seg selv, få ett positivt selvbilde og at man har en betydning i fellesskapet. - Matlaging ute

Kunst, kultur og kreativitet

I vår barnehage skal barna få uttrykke både sin fantasi og kreative tenkning. Vi legger til rette for at barn har tilgang på både bøker, bilder, utkleddingsutstyr og variert materiale til det de selv ønsker å skape eller formidle.

Barna skaper seg erfaringer gjennom alle sine sanser og bruke fantasien. Vi spiller med på barnas initiativ og støtter oppunder deres ideer og innspill. De får erfaringer med å uttrykke seg igjennom musikk og dans. Vi gir barna opplevelser og innrykk som de kan bearbeide og uttrykke. Vi ønsker at barna skal skape egne uttrykk og støtter de som trenger hjelp til å få uttrykke sine personlige uttrykk.

Progresjonsplan for:	Mål:	Metode:
<p>1 – 2 åringene Prosessmål: De lærer å erfarer gjennom alle sine sanser og bruker fantasien Få erfaringer med å uttrykke seg gjennom musikk og dans</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal oppleve skaperglede og ta i bruk fantasi og kreativ tenkning - Barna skal ha tilgang til ting, rom og materialer som støtter opp deres lekende og estetiske uttrykksformer - Barna skal få oppleve ulike estetiske erfaringer med kunst og kultursom gir anledning til blant annet utforsking 	<ul style="list-style-type: none"> - Introdusere ulike estetiske materialer og uttrykk for barna - La barna bruke ulike materialer og la dem få bruke dem ut i fra sansene sine - Introdusere ulike farger - Sanser og oppleve musikk, lyd, dramatisering, dans og flanellograf - Bruk av musikk, sang og litteratur i hverdagen. - Få oppleve at de er en viktig deltaker av ett fellesskap og være med på å forme barnekulturen
<p>3 - 4 åringene Prosessmål: At barna tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Utvikle sine følelser og refleksjon over kultur, kunst og estetikk - Ta i bruk fantasi og kreativ tenkning og skaperglede - Oppleve glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet - Være skapende gjennom varierte uttrykk og teknikker. - Uttrykke seg estetisk i visuelt språk, musikk, sang, dans og drama - Oppleve at kunst, kultur og estetikk bidrar til nærhet og forståelse 	<ul style="list-style-type: none"> - Tegne, male, lime med ulike formingsaktiviteter - Utkledning og rollelek - Videreutvikle og legge til rette for barns fantasi, kreativitet og skaper glede - Anerkjenne og imøtekomme barnas egen tradisjonskultur og barnekultur - Motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama og annen skapende virksomhet - Utkledning og rollelek
<p>5 – 6 åringene Prosessmål: Barna skal styrke sin kulturelle identitet og sine personlige uttrykk Oppleve at kunst, kultur og estetikk bidrar til nærhet og forståelse</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Møte et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforske og delta i kunst – og kulturopplevelser sammen med andre - Utvikle evnen til å bearbeide og kommunisere uttrykk gjennom skapende virksomhet. - Utvikle elementær kunnskap om virkemidler og teknikk og form - Bruke ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk 	<ul style="list-style-type: none"> - Bruk av drama og musikk - Delta i kunst og kulturopplevelser, Museums besøk - Bli kjent med mangfold av tradisjoner, kunst og kulturuttrykk fra fortid og samtid - La barna bli inspirert av miljøet rundt dem - Presentere og ha tilgjengelig ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi for barna - Barna er delaktige i å lage kunstutstilling av prosjekter og prosjektarbeid

Natur, miljø og teknologi

Barna skal sammen med de voksne få undre seg, utforske, eksperimentere, systematisere og samtale om fenomener i den fysiske verden. Med de litt eldre barna kan man synliggjøre sammenhenger i naturen, vi kan utforske hva som skjer med naturen i de ulike årstiden og samtidig lære seg respekt for naturen rundt oss. De aller minste barna kan det å kjenne isen smelte i hendene når de holder den i hånden, utforske dammer og sølepytter være nok til å undre seg sammen med barna. De ulike årstidene våre har mye spennende å by på, hvor de voksne bruker naturen aktivt sammen med barna. I år skal vi sertifisere oss og bli en grønt flagg barnehage, ett spennende og lærerikt prosjekt.

Progresjonsplan for:	Mål:	Metode:
<p>1 – 2 åringene Prosessmål: Barna skal få erfaringer med alle sine sanser.</p> <p>Barna skal få oppleve naturen og gis anledning til å undre seg over mangfoldet.</p>	<ul style="list-style-type: none">- Barna skal få oppleve naturen rundt oss og undre seg over hvor mangfoldig den er.- Bli kjent med ulike årstider- Barna skal få gode opplevelser med friluftsliv året rundt.	<ul style="list-style-type: none">- Bruke uterommet i og utenfor barnehageområdet til å få erfaringer med de ulike årstidene. Bruke denne arenaen for lek og utforskning.- Bemerke og gjøre barna oppmerksomme på vær og naturfenomen.- Barna skal få bruke sansene sine i møte med planter, trær, steiner m.m- Smake på spiselige ting fra naturen- Lytte etter ulike lyder- Følge barnas utforskning og interesser på uteområdet og på turer
<p>3 - 4 åringene Prosessmål: Gi barna grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspill i naturen.</p> <p>Undre seg over, hvordan kan man finne svar på spørsmål, teknologi</p>	<ul style="list-style-type: none">- Barna skal oppleve glede ved å ferdes i naturen og utforske naturens mangfold.- Barna skal lære å undre seg og studere ting rundt seg. De skal få kunnskap om dyr, dyreliv og planter.- De skal få kjennskap til hva bærekraftig utvikling er.	<ul style="list-style-type: none">- Plante frø/grønnsaker- Bruke naturen som arena for undring og læring- Bruke teknologiske hjelpemidler for å finne svar på det vi lurer på- Grønt flagg prosjektet - Miljøvern/kildesortering- Turer i skog og mark- Bli kjent med ulike småkryp/dyr, samtaler om dyr, fisk og planteliv- Faste turdager- IKT – billedtaking, bruke teknologi sammen med barna- Konstruksjons lek, nye sammensetninger av konstruksjoner og mulighet for å tilføre ulike element i leken

		<ul style="list-style-type: none"> - Miljøagenter og ukens hjelper
<p>5 – 6 åringene</p> <p>Prosessmål: Få erfaringer med og kunnskap om dyr og planter.</p> <p>Gi barna erfaring om hvordan teknikk kan brukes i lek og i hverdagslivet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få kjennskap til bærekraftig utvikling. - Digitale verktøy - Barna skal få oppleve, utforske og eksperimentere med naturfenomener og fysiske lover. - Barna skal konstruere og utforske ulike materiell og teknologi. - Barna skal lære av naturen, utvikle respekt og begynnende forståelse for hvordan vi kan ta vare på naturen og hvorfor dette er viktig. - Barna skal få lage konstruksjoner av ulike materialer og bruke teknologi som redskap 	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal lære og observere, undre seg, eksperimentere og systematisere, beskrive og samtale om fenomenen i den fysiske verden. Barna skal få erfaringer med og kunnskap om dyr, vekster, matvareproduksjon. - Utforske de ulike årstidene og forandringene som skjer i naturen - Følge planters livssyklus ved å følge den og naturen igjennom året - Smart Mat - Grønt flagg – ta del i kildesortering, plukke bær i nærmiljøet, naturens ressurser og naturvern - PC, kamera og nettbrett – digitale verktøy til å søke ny kunnskap - Brenne bål - Bruke naturmaterialet til å lage ulike installasjoner - Ukens hjelper

Antall, rom og form

Den grunnleggende matematiske kunnskapen til barn starter allerede i barnehagealderen. For at vi skal støtte den matematiske utviklingen til barna krever det at den voksne er lyttende og oppmerksom i forhold til matematikken barn uttrykker i samtaler, lek og hverdagsaktiviteter. Det å dekke bordet gir barna kunnskap om antall, multiplikasjon og subtraksjon, de lærer plassering og orientering. Når en 1 åring kryper igjennom en hylle lærer de også om plassering, orientering av rommet, den voksne er tilstede å benevner preposisjoner for barnet ved å si «der kryper du under og igjennom hyllen». Konstruksjonsleker inneholder antall klosser de bygger med, størrelse og høydemål er med. Perleaktiviteter handler om sortering, kategorisering, mønster og igjennom alle de dagligdagse hverdagsaktivitetene har barna tilegnet seg matematiske kunnskaper før de begynner på skolen.

Progresjonsplan for:	Mål:	Metode:
<p>1 – 2 åringene</p> <p>Prosessmål: Barna skal få erfare rom og form igjennom sansene sine</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få starte sin grunnleggende matematiske forståelse - De skal undersøke og gjenkjenne egenskaper ved former, sortere dem på ulike måter - Barna skal få erfare plassering og orientering, slik at de utvikler sine lokaliseringsevner, der de bruker kroppen og sansene for å utvikle romforståelse 	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal leke med klosser, duplo, puttekasse, baller, bøtter og enkle puslespill - Barna skal bli kjent med tall og tallrekken igjennom telling. - Barna skal introduseres for måling, former og matematisk tenkning igjennom lek og samtale, de voksne skal benevne hva barna gjør i f.eks. tumle lek og garderobe. - De voksne skal bruke matematiske begreper i dagligtalen sammen med barn, f.eks. stor-liten, inni-opp, under-over. - Barna skal få erfare med egen kropp og sine sanser romforståelse, utholdenhet i problemløsning – fokus på å klare selv.
<p>3 - 4 åringene</p> <p>Prosessmål: Barna skal få erfare, utforske og leke med form og mønster</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få erfaringer med størrelser i omgivelsene og sammenligning. - Lek med tall og former, samt får kunnskap om begreper, tall og mengder - Barna skal få undre og oppdage seg over matematiske sammenhenger - De skal erfare ulike størrelser, former, mål igjennom å sortere og sammenligne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bruke de ulike matematiske begrepene i hverdagstale med barn, språk stimulere barna - Sortere leker og andre ting på avdelingen - La barna ta del av de daglige gjøremålene, påkledning, dekke bord, rydding, sortering o.l. - Spille ulike spill med rom og form - Bruke garderoben aktivt som en læringsarena for barna, rekkefølger, sortering og systematisering - La barna få erfaringer med å løse ulike matematiske problemer.
<p>5 – 6 åringene</p> <p>Prosessmål: Barna skal få tilegne seg gode og anvendbare matematiske begreper</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få oppleve matematisk glede, hvor de skal få erfaringer med å løse matematiske problemer - Barna skal utvikle en forståelse for grunnleggende matematiske begreper 	<ul style="list-style-type: none"> - En matematisk hverdag som har en lekbasert læring - Spille spill av ulike sjangere - Bruke vekt og måleenheter i lek og matlaging - Måle avstander og fart

Erfare plassering og orientering og på den måten utvikle evner til lokalisering		<ul style="list-style-type: none"> - SmartMat, måle, form, redskaper, systematisering og organisering - Bruke digitale verktøy - Barna skal få utforske og oppdage matematikken i alt vi gjør, hvordan vi løser oppgaver med å resonere og argumentere for å finne frem til de ulike løsningene/ulike måtene å gjøre ting på.
---	--	--

Etikk, religion og filosofi

Barnehagen hos oss skal være en trygg arena med felles regler, ritualer og årshjul, vi markerer høytider og tradisjoner men skal ikke forkynne religiøs tro eller livssyn. I sammen med barna skl vi undre oss ver og samtale om livets grunnleggende spørsmål. Vi blir kjent med ulike kulturer og sammen har vi en toleranse og interesse i hverandre.

Når barn er i ulike konfliktsituasjoner oppfordrer vi barna til å løse dette selv, sett i henhold til barnas alder og utvikling er de voksne ett støttende stilas for barna hvor vi veileder barn til å finne konstruktive løsninger på konflikten. Hva som er rett og galt er noe som går året rundt, det å la barna finne gode strategier for å finne en økt toleranse og forståelse av hverandre som individer er med på å få ett godt miljø hos oss, det er noe vi jobber aktivt med. Vi er alle ulike å vi reagerer på ulike måter og det skal få være rom for å prøve og feile, men vi skal forstå verdien av likheter og ulikheter i ett fellesskap.

Vi ønsker at barna i vår barnehage skal utvikle sosial kompetanse. I sosial kompetanse innebærer det at barna har en god selvfølelse, viser empati, selvhevdelse, selvkontroll og prososial atferd. Det tar tid å utvikle sosial kompetanse og det er derfor man starter helt fra barna begynner i barnehagen til den dagen de skal videre ut i verden.

Progresjonsplan for:	Mål:	Metode:
<p>1 – 2 åringene</p> <p>Prosessmål: Tid og rom for undring</p> <p>Tilegne seg samfunnets grunnleggende holdninger og verdier</p> <p>Sosial kompetanse</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få tilegne seg grunnleggende samfunnsnormer og verdier, barnehagens samfunnsmandat - De skal få utvikle interesse og respekt for hverandre - Barna skal styrke sin sosialkompetanse 	<ul style="list-style-type: none"> - Samtaler med barna og bøker om hvordan vi er mot oss selv og andre - De voksne skal ha fokus på empati i hverdagssituasjoner og lek - Barna skal lære seg de grunnleggende venneanskaffelsesegenskaper og empati, barna har trygge

		<p>voksne som hjelper barna med å håndtere egne følelser</p> <ul style="list-style-type: none"> - Få erfaring med norske tradisjoner og høytider igjennom året - Barna skal få erfare at alle er forskjellige og vi skal ha respekt for ulikhetene
<p>3 - 4 åringene</p> <p>Prosessmål: Gi rom for tid og undring</p> <p>Utvikle toleranse, respekt og interesse for andre mennesker</p> <p>Sosial kompetanse</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få erfare at det blir gitt anledninger og ro til tenkning, samtaler og fortellinger - Barna skal forstå verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap - Barna skal få kjennskap til de kristne grunnverdier, høytider og tradisjoner - Barna skal få kjennskap til, forstå og reflektere over grunnleggende verdier og normer 	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få mulighet for dialog og diskusjon på barnas premisser og tema - De voksne skal ta seg tid når barna spør, de skal legge opp til enkle undringsstunder hvor voksne og barn undrer seg sammen og forsøker å finne svar sammen. - Markere de ulike høytidene - De voksne skal støtte barna i samhandling med andre barn - Nestekjærighet skal være ett fokus - Bruk av drama, fortellinger og sanger - Sosial kompetanse
<p>5 – 6 åringene</p> <p>Prosessmål: Utvikle toleranse, interesse og respekt for hverandre, samt respekt for hverandres bakgrunn uavhengig av kulturelle, religiøse eller livssynsmessig tilhørighet</p> <p>Kjennskap til religioner og livssyn som er representert i barnegruppen</p> <p>Sosial kompetanse</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få kjennskap til tradisjoner som er knyttet til kristne og humanetisk arv og tradisjon, tradisjoner som er knyttet til høytider i andre religioner og livssyn som er representert i barnegruppen - Bli kjent med religion, etikk og filosofi som en del av kultur og samfunn, etnisk mangfold - Vennskap - Barna skal få utforsk og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål 	<ul style="list-style-type: none"> - Forberede og snakke om tradisjoner som er knyttet til jul og påske - Lære at vi er forskjellige men at alle er like mye verdt - Lek og egenledelse - Utforske og undre seg over eksistensielle, etiske, religiøse, livssynsmessige og filosofiske spørsmål sammen med barna - Sosial kompetanse

Nærmiljø og samfunn

Barna som kommer i barnehagen kommer med ulike forutsetninger og erfaringer, de har med seg en ryggsekk som er fylt av ting fra eget hjem, kultur og ulike tradisjoner. I vår barnehage skal alle barn få oppleve at det blir tatt like mye hensyn til gutter og jenter, barn og voksne, uavhengig av kulturell bakgrunn. Barnehagen ønsker å fremme respekt for alle mennesker, uansett alder og forutsetninger. I barnehagen skal alle barn få være med å være en del av ett demokrati. Det handler ikke nødvendigvis om at alle skal få viljen sin, men alle har en rett til å bli hørt.

Progresjonsplan for:	Mål:	Metode:
1 – 2 åringene Prosessmål: Barna skal få lære seg at alle mennesker inngår i fellesskapet Utforske og oppdage nærmiljøet sitt	<ul style="list-style-type: none">- Barna skal få erfare at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse i fellesskapet- Bli kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer- Barna skal få erfaringer med at alle mennesker, uavhengig av alder og forutsetninger inngår i og bidrar i barnehagefellesskapet- Bli kjent med nærmiljøet	<ul style="list-style-type: none">- Fokus på fellesskap og at alle tar del i det vi gjør. Vi omtaler hverandre positivt, både voksne og barn.- Barna skal få oppleve å høre til og være en del av fellesskapet- Barna skal bli kjent med områdene rundt barnehagen, fokuset skal være å skape trygghet og bli kjent med nærmiljøet- Markering av barnehagedagen, FUS dagen og samenes nasjonaldag- De voksne støtter barna til å leke sammen- Fokus på «hvem er jeg og hvem er de andre» alle er ulike og lever forskjellig- Barna skal få møte verden utenfor familien med tillit og nysgjerrighet, COS prinsipper- Grønt flagg
3 - 4 åringene Prosessmål: Utvikle tillit til egen deltagelse og mulighet for påvirkning i fellesskapet Utvikle forståelse for ulike tradisjoner og levesett	<ul style="list-style-type: none">- Bli kjent i lokalsamfunnet gjennom natur, kunst og kultur- Bli kjent med at samene er Norges urbefolkning- Barna skal bli oppmuntret til å medvirke i egen hverdag og utvikle tillit til deltakelse i samfunnet- Få kjennskap til nasjonale minoriteter- Barna skal få lære seg å orientere seg og hvordan vi ferdes trygt på tur	<ul style="list-style-type: none">- Grønt flagg- La barna være med i samtaler og diskusjoner, barna skal få mulighet til å ta ulike valg og ha medbestemmelse i hverdagen – barns medvirkning- Det skal bygges gode relasjoner mellom barn og voksne. De voksne skal ha fokus på at alle blir sett og hørt.

	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få erfare demokratiske prosesser – barns medvirkning 	<ul style="list-style-type: none"> - Alle skal oppleve at de er en del av fellesskapet med vårt mangfold i gruppen. - Erfaringer om hvordan vi skal oppføre oss i trafikken, få kunnskap om trafikkregler - Markering av barnehagedagen, FUS dagen og samenes nasjonaldag - Kjennskap til de ulike kulturelle bakgrunnene som finnes i barnegruppen - Besøke barnas egne hus som er i nærmiljøet
<p>5 – 6 åringene</p> <p>Prosessmål: Barna skal få bli kjent med at samene er Norges urbefolkning, samt få kjennskap til deler av samisk kultur</p> <p>Utvikle tillit til egen deltakelse i fellesskapet og være med på å påvirke samfunnet</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Barna skal få erfare demokratiske prosesser – barns medvirkning - Få kjennskap til nasjonale minoriteter - Samarbeid med nærskolen - Barna skal få utforske ulike landskap, bli kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet - Barna skal tilegne seg kunnskap om å orientere seg og ferdes trygt - Bli kjent med at samene er Norges urfolk og få kjennskap til samisk kultur - Bli kjent med ulike lokalhistorie og lokale tradisjoner 	<ul style="list-style-type: none"> - Grønt flagg - Markering av barnehagedagen, FUS dagen og samenes nasjonaldag - Bruke litteratur og fortelling. Oppsøke historiske steder i nærmiljøet og lokalhistorie - Overgangsplan for barnehage og skole - Besøke barnas egne hus som er i nærmiljøet - Barna skal få erfaringer om hvordan vi ferdes i trafikken. Trafikkregler og få kjennskap til skilt og deres betydning - Undre seg og få kunnskaper om Norges urfolk, kultur og mat - Museums besøk, brannstasjon besøk - Barna skal oppmuntres til å medvirke i egen hverdag og utvikle tillit til deltakelse i samfunnet